

2.6.2026

Eduskunta
Tulevaisuusvaliokunta

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITON LAUSUNTO RUOKAPOLIITTISESTA SELONTEOSTA KANSALLISESTA RUOKASTRATEGIASTA (VNS 1/2026 vp)

Elintarviketeollisuusliitto (ETL) kiittää mahdollisuudesta lausua ruokapoliittisesta selonteosta kansallisesta ruokastrategiasta.

Selonteon toimeenpanossa korostuvat samanaikaisesti huoltovarmuuden, talouskasvun, kestävyiden, kuluttajien hyvinvoinnin ja teknologisen uudistumisen kysymykset.

Tulevaisuuden ruokajärjestelmä rakentuu monipuolisuudesta: vahvasta kotimaisesta alkutuotannosta, kilpailukykyisestä jalostavasta teollisuudesta, uusista tuotantoteknologioista, kuluttajien valinnanvapaudesta, kansainvälisestä kaupasta ja ruokakulttuurin jatkuvasta kehittämisestä. Ruokajärjestelmän toimintakyky ei perustu yksin kotimaiseen alkutuotantoon, vaan koko ketjun kykyyn jalostaa raaka-aineita, ylläpitää tuotantoa, hyödyntää teknologiaa, vastata kuluttajien tarpeisiin ja toimia häiriötilanteissa.

Kansallisen ruokapolitiikan tehtävä on luoda edellytykset sille, että suomalainen ruoka-ala pystyy investoimaan, uudistumaan ja vastaamaan samanaikaisesti huoltovarmuuden, kestävyiden ja kilpailukykyyn tavoitteisiin. ETL näkee, että tulevaisuudessa suomalaisen ruokajärjestelmät tukijalat ovat perinteinen eläin- ja kasviperäinen tuotanto, kasviproteiinit sekä uudet arvoketjut.

Elintarviketeollisuusliitto pitää tärkeänä, että ruokastrategian toimeenpanossa:

- vahvistetaan ruoka-alan TKI-rahoitusta ja suunnataan sitä nykyistä vahvemmin yrityslähtöisiin innovaatioihin,
- varmistetaan investointikannusteet myös elintarviketeollisuuden korvausinvestointeihin, kapasiteetin kasvattamiseen ja uuteen teknologiaan,
- vahvistetaan kasviproteiinien ja muiden kotimaisten raaka-ainevaihtoehtojen ensimmäisen asteen teollista jatkojalostusta,
- luodaan teollisen mittakaavan pilotointi- ja skaalausympäristöjä uusille ruokateknologioille,
- varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus myös uuden teknologian hyödyntämiseksi,
- edistetään datan yhteentoimivuutta ja reilua liikkuvuutta koko ruokaketjussa,
- vältetään kansallisia ylitulintoja ja sääntelyratkaisuja, jotka heikentävät suomalaisen teollisuuden kilpailukykyä suhteessa muihin EU-maihin.

Ruoka-alan kolmoishaaste: huoltovarmuus, kasvu ja kestävyys

Ruoka-ala toimii keskellä laajoja ja samanaikaisia muutoksia. Geopoliittiset jännitteet, ilmastonmuutos, kiristynyt kansainvälinen kilpailu, uusien teknologioiden nopea kehitys ja väestörakenteen muutos vaikuttavat ruokajärjestelmän toimintaympäristöön perustavanlaatuisesti.

ETL:n näkemyksen mukaan ruokapolitiikan ytimessä on kolmoishaaste, jossa on samanaikaisesti varmistettava huoltovarmuus ja ruokaturva, kannattava kasvu ja yritysten kilpailukyky sekä kestävä ruoantuotanto. Näitä tavoitteita ei tule asettaa vastakkain.

Ruoka-ala on altis kerrannaisvaikutuksille, joissa samanaikaiset häiriöt energiantuotannossa, logistiikassa, digitaalisessa infrastruktuurissa ja kansainvälisessä kaupassa voivat kärjittää ruoan saatavuuteen ja kustannuksiin liittyviä haasteita. Pitkäjänteinen huoltovarmuus ja kestävyys edellyttävät kannattavaa ja kilpailukykyistä yritystoimintaa, joka kykenee investoimaan, uudistumaan ja työllistämään. Mitä paremmat edellytykset yrityksillä on investoida, uudistaa tuotantoa, kehittää uusia tuotteita ja toimia kansainvälisillä markkinoilla, sitä vahvempi on myös kansallinen ruokaturva.

Suomen ruokajärjestelmän vahvuutena on perinteisesti ollut korkea omavaraisuus, mutta elintarvikeketju on samalla riippuvainen useista tuontipanoksista, kuten energiasta, lannoitteista, rehuista, pakkausmateriaaleista, koneista, teknologioista sekä tietyistä raaka-aineista ja ainesosista. Nämä muodostavat kokonaisuuden, jonka toimintavarmuus ratkaisee ruoan saatavuuden arjessa ja kriiseissä.

Uudet teknologiat ja uuselintarvikkeet ovat mahdollisuus, eivät uhka

Uudet tuotantoteknologiat ja uuselintarvikkeet ovat osa ruoan tulevaisuutta. Ne eivät korvaa koko nykyistä ruokajärjestelmää, mutta ne voivat täydentää sitä, vahvistaa sen resilienssiä ja luoda uutta kasvua. Tulevaisuudessa ruokajärjestelmässä tarvitaan sekä perinteistä kotimaista raaka-ainetuotantoa että uusia teknologisia ratkaisuja: kasvipohjaisia tuotteita, fermentointiin perustuvia ratkaisuja, uusia proteiinilähteitä, solumaatalouden sovelluksia, sivuvirtojen hyödyntämistä, automaatiota, robotiikkaa, tekoälyä, datataloutta, uusia jalostusteknologioita ja täsmäviljelyä.

Ruokapoliittinen selonteko tunnistaa uusien ruokateknologioiden kehittämisen ja datatalouden tarjoamat ratkaisut ruokajärjestelmän mahdollisuuksina. ETL:n mukaan Suomen tulee suhtautua uusiin teknologioihin mahdollistavasti, tutkimusperusteisesti ja markkinalähtöisesti.

Eurooppalaisen sääntelyn tulee varmistaa turvallisuus ja kuluttajien luottamus, mutta sen ei tule tarpeettomasti hidastaa innovaatioiden kehittämistä, hyväksyntää tai kaupallistamista. Uuselintarvikkeiden hyväksymismenettelyjen tulee olla ennakoitavia, tieteeseen perustuvia ja riittävän sujuvia, jotta eurooppalaiset ja suomalaiset yritykset voivat kehittää ratkaisuja myös EU:n sisällä eivätkä joudu siirtämään tutkimusta, pilotointia tai kaupallistamista muille markkinoille. EU on tässä suhteessa takamatkalla esimerkiksi Yhdysvaltoihin nähden.

Jos Suomi haluaa olla kestävien ruokajärjestelmien edelläkävijä, ruokateknologiaa ja elintarvikkeiden jalostusta on käsiteltävä kasvu- ja elintarvikepolitiikan välineinä. Pelkkä tutkimus ei riitä, jos ratkaisut eivät siirry pilotoinnin, investointien ja teollisen mittakaavan tuotannon kautta markkinoille. Tämän toteutuminen edellyttää ennakoitavaa sääntelyä, investointikannusteita sekä yritysten ja tutkimuksen tiivistä yhteistyötä.

Kuluttajan luottamus ratkaisee teknologioiden hyväksyttävyyden

Vaikka teknologia tarjoaa uusia mahdollisuuksia, ruoan tulevaisuus ratkaistaan lopulta kuluttajan arjessa. Uudet tuotteet menestyvät vain, jos ne ovat turvallisia, maistuvia, kohtuuhintaisia, ravitsemuksellisesti perusteltuja ja kuluttajien hyväksymiä. Siksi uuselintarvikkeiden ja uusien tuotantoteknologioiden edistämisessä on välttävää sekä perusteetonta vastakkainasettelua että ylhäältä ohjaavaa ruokavalintojen määrittelyä.

Ruokakulttuuri muuttuu jatkuvasti. Kuluttajat syövät eri tavoin eri elämäntilanteissa, ja ruokavalintoihin vaikuttavat maku, hinta, helppous, terveellisyys, vastuullisuus, perinteet, arki,

yhteisöllisyys ja identiteetti. Tulevaisuuden ruokapolitiikan tulee tukea monipuolista ruokakulttuuria, jossa kotimaisella ruoalla, ruokailolla, terveellisillä valinnoilla ja uusilla innovaatioilla on kaikilla paikkansa.

Elintarviketeollisuusliiton näkökulmasta vaikuttavin tapa edistää terveellisiä ja kestäviä ruokavalintoja on vahvistaa yritysten mahdollisuuksia kehittää, valmistaa ja markkinoida kuluttajia kiinnostavia tuotteita. Pistemäiset ruokia ja juomia koskevat verot eivät ole tehokas tapa ohjata ruokajärjestelmää, vaan ne lisäävät kustannuksia ja nostavat ruoan hintaa.

Datatalous ja tekoäly vahvistavat ruokajärjestelmän iskunkestävyyttä

Ruoan tulevaisuuteen liittyy myös datan ja tekoälyn hyödyntäminen. Tekoälyn käytännön hyödyt syntyvät vain, jos tieto liikkuu ruokaketjussa sujuvasti, turvallisesti ja yhteentoimivasti. Datan parempi liikkuvuus voi parantaa kysynnän ennakointia, tuotannon suunnittelua, raaka-ainevirtojen hallintaa, hävikin vähentämistä, jäljitettävyyttä, vastuullisuusraportointia ja viranomaisraportoinnin tehokkuutta. Ruokastrategian toimeenpanossa datataloutta ja tekoälyä tulisi siksi tarkastella keskeisinä välineinä, joilla voidaan vahvistaa kotimaisen ruokaketjun kansainvälistä kilpailukykyä.

Datan sujuva liikkuminen koko ruokaketjussa on keskeinen edellytys suomalaisen ruoka-alan kilpailukykyyn, huoltovarmuuden ja kestävyysvahvistamiselle. Ruokastrategian toimeenpanossa on tärkeää edistää viranomaistiedon hyödyntämistä, päällekkäisen tiedonkeruun vähentämistä, yhtenäisiä standardeja ja datan yhteentoimivuutta ja reiluja pelisääntöjä tiedon jakamiseen. Näin voidaan tukea sääntelyn kustannustehokasta toimeenpanoa ja vahvistaa samalla kotimaisen ruokaketjun toimintavarmuutta.

Ruoka-alan merkitys Suomelle

Elintarvikeala on Suomen kansantalouden, työllisyyden ja huoltovarmuuden kannalta keskeinen toimiala. Elintarviketeollisuus työllistää suoraan noin 44 000 henkilöä, ja sen välillinen vaikutus työllisyyteen on poikkeuksellisen suuri: yksi työpaikka elintarvikealalla synnyttää yli kolme työpaikkaa muualle yhteiskuntaan. Koko ruokaketju työllistää Suomessa yhteensä noin 320 000 henkilöä eli joka kahdeksannen työikäisen.

Elintarviketeollisuutta toimii kaikissa Suomen maakunnissa, ja toimiala on merkittävä alueellisen elinvoiman lähde. Yritysten yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2025 noin 14,7 miljardia euroa. Ala on investointiveton ja moderni – huippuvuosina investoinnit ovat olleet noin miljardin euron tasolla.

Ruoka-ala on myös keskeinen veronmaksaja: veroja ja veroluonteisia maksuja kertyy noin 11 miljardia euroa vuodessa. Tästä noin 3 miljardia euroa muodostuu palkka- ja yritysveroista, noin 6 miljardia euroa tuoteveroluonteisista maksuista (valmisteverot ja arvonlisävero) ja noin 2 miljardia euroa sosiaaliturvamaksuista.

Viennin osalta elintarvikkeita vietiin vuonna 2025 noin 2,4 miljardilla eurolla ja tuotiin noin 6,5 miljardilla eurolla. Viennin kasvattamiselle ja tuonnin korvaamiselle kotimaisella tuotannolla on siten merkittävä kansantaloudellinen potentiaali.

Lisätietoja:

Yhteiskuntasuhdejohtaja Jukka Ihanus, jukka.ihanus@etl.fi, 050 463 9929